

บทความวิชาการเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้สื่อสารเพื่อลดการใช้สารเคมีการเกษตร ในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จ

Factors that make communication to reduce the use of agricultural chemicals in Thailand unsuccessful

ประยุทธ วรณอุดม *

Prayut Wannaudom*

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงวิกฤติด้านการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรมีการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนสารพิษเหล่านั้นมีการตกค้างในพืชผัก ผลไม้ของเกษตรกรจำนวนมาก หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ตระหนักถึงอันตรายของสารเคมีการเกษตรที่พบในประเทศไทย ได้พยายามนำเสนอและเรียกร้องให้รัฐบาลทบทวนถึงอันตรายและผลเสียจากการใช้สารเคมีการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร และผู้บริโภค ตลอดจนส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม แต่ดูเหมือนว่า ความพยายามดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากสาเหตุปัจจัยดังนี้

1. ปัญหาการสื่อสารในระดับประเทศ ที่หน่วยงานหน่วยงานภาครัฐผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านสารเคมีไม่มีความมุ่งมั่นที่จะกำหนดมาตรการเด็ดขาดในการห้ามใช้สารเคมีการเกษตรที่มีพิษร้ายแรง 2. ปัญหาการสื่อสารระดับชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น คนในชุมชน ไม่สามารถระดมกำลังในการลดใช้สารเคมีได้อย่างทั่วถึง ทั้งไม่ได้มีความจริงใจหรือตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีอย่างแท้จริง เห็นได้จากคนในชุมชนทั่วไปยังมีความนิยมเรื่องขอความสะดวกสบายในการทำงาน เกษตรกรรมทำให้มีการใช้สารเคมีการเกษตรอย่างต่อเนื่องตลอดมา นอกจากนี้สาเหตุสำคัญคือนายทุนและบริษัทใหญ่มีรายได้และผลประโยชน์จากการทำเกษตรเข้ามาจูงใจคนในชุมชนให้ผลิตพืชผลที่ต้องพึ่งพาสารเคมีมากขึ้น 3. ปัญหาการสื่อสารระดับปัจเจกบุคคล

* นิเทศศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2550) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Doctor of Communication Arts Communication Arts Chulalongkorn University (2007) Assistant Professor, Department of Communication Arts, Faculty of Management Science, Rajabhat Loei University

เช่น ผู้นำชุมชนไม่ได้ใส่ใจหรือตั้งใจที่จะทำงานจริงจังเพื่อการลด ละ เลิก การสารเคมี การเกษตร บางชุมชนผู้นำชุมชนมีภารกิจมากมายจนไม่มีเวลาว่างที่จะสร้างการสื่อสาร ในระหว่างผู้นำกับสมาชิกในชุมชน อีกทั้งเกษตรกรจำนวนมากยังขาดการสื่อสารและ ขาดการหนุนเสริมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางแก้ไข ต้องใช้ ความร่วมมือร่วมใจกันทุกภาคส่วนและต้องทำไปพร้อมๆกัน ตั้งแต่ระดับรัฐบาลไปจนถึง ระดับเกษตรกร เช่น รัฐบาลต้องออกกฎหมายควบคุมการนำเข้าสารเคมีการเกษตรที่เป็น อันตรายจากการลดการใช้สารเคมีอย่างจริงจังและเข้มงวด สื่อมวลชนต้องช่วยกันนำเสนอ ข่าวสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม คอยจับตาสอดส่องรายงานสถานการณ์สุขภาพ จากไทยและอันตราย พืชภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ: การสื่อสาร การลดใช้สารเคมีการเกษตร ผู้นำชุมชน เกษตรกร เกษตรอินทรีย์

Abstract

Thailand is in the middle of an agricultural crisis. Because farmers have increasingly used chemicals for agriculture until those toxins are left in vegetables, fruits of many farmers. Agencies in both the public and private sectors are aware of the dangers of agricultural chemicals which found in Thailand. They have tried to present and require the government to review the dangers and consequences of using agricultural chemicals that affect the health of agriculture and consumers as well as negatively affecting the environment but it seems such efforts have not been successful due to the following factors:

1. Communication problems in the national level. Any government agencies who involved in chemical policy formulation do not have the determination to impose decisive measures on the prohibition of the use of highly toxic agricultural chemicals
2. Communication problems in local level such as people in the community. They cannot mobilize forces to reduce chemical use thoroughly and they are not sincere or intend to participate in the real reduction of the use of chemicals. Seen from people in the general community, there is also a value in favor of comfortable working in agriculture, resulting in continuous use of agricultural chemicals. In addition, the main reason is that capitalists and large companies bring income and benefits from agriculture to attract people in

the community to produce more crops that rely on chemicals. 3. Individual communication problems such as community leaders do not pay attention or Intends to work seriously for reducing and abolishing agricultural chemicals. In some communities, village leaders have many missions until there is no free time to create communication between leaders and community members. In addition, many farmers still lack communication and support for continuous organic farming. For solutions need to cooperate with all sectors and must do it at the same time from the government level to the farmers level, for example, the government must strictly control the importation of dangerous chemicals from the reduction of chemical use. The mass media organization must help to present news about the environmental situations, keep an eye on the health and safety situation report also the danger of using agricultural chemicals all the times.

Keywords: Communication, Reduction of Agricultural Chemicals, Community Leaders, Farmers, Organic Agriculture

บทนำ

ปัจจุบันนี้ การทำการเกษตรแบบสมัยใหม่ของไทย มีการผลิตเพื่อเชิงพาณิชย์เป็นเป้าหมายหลัก ดังนั้น เทคโนโลยีการทำการเกษตรที่เปลี่ยนไปให้มีความทันสมัยและก้าวหน้ามากขึ้น เช่นเดียวกับทุกวงการสาขาอาชีพต่างก็นำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการทำงาน จนกระทั่งมีคำพูดที่ต่อท้ายทุกวงการว่า 4.0 เพื่อแสดงถึงมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งอาชีพเกษตรกรก็เช่นกัน ปัจจุบันวงการเกษตรก็มีคำศัพท์ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายเพื่อบ่งบอกถึงความก้าวหน้าในการทำการเกษตร เช่น เกษตรกร 4.0, สมาร์ทฟาร์มมิ่ง (Smart Farming) เป็นต้น

ในยุคสมัยที่วงการการเกษตรของประเทศไทยมีการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่ยุค 4.0 จึงมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายภาคส่วนที่ช่วยกันพัฒนาระบบการผลิต การแปรรูปและการตลาดให้แก่เกษตรกรในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่เป็นเจ้าของเรื่องโดยตรงอย่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯ ตลอดจน หน่วยงานอื่นๆ ที่พยายามเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรมากมายหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นการเปิดประเภทกิจการผลิตหรือให้บริการระบบเกษตรสมัยใหม่, มาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรไปสู่มาตรฐานระดับสากล และมาตรการส่งเสริมการลงทุนสำหรับภาคการเกษตรในระดับท้องถิ่น เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ที่ล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อการผลิตและปรับปรุงคุณภาพผลผลิตของเกษตรกร เช่น มีทั้งเทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย มีวิทยาการ

ความรู้มากมาย มีทุน มีแรงงาน เพียงพอที่จะขยายพื้นที่การผลิตอย่างมหาศาล จนนำไปสู่กระบวนการผลิตเชิงพาณิชย์ให้ได้ทั้งปริมาณและสร้างรายได้จำนวนมากอย่างที่เป็นอย่างนี้จึงเป็นการพลิกโฉมใหม่ในการทำการเกษตรให้มีความแตกต่างจากการผลิตภาคเกษตรกรรมในอดีตจนมองไม่เห็นหลัง กล่าวคือ การผลิตของภาคเกษตรกรรมในอดีตนั้น ไม่มีเทคโนโลยี ไม่มีเครื่องมืออุปกรณ์ วิทยาการความรู้ ทุน แรงงาน ฯลฯ จำนวนมากเหมือนในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเป็นการผลิตเพื่อยังชีพหรือเหลือพอได้จำหน่ายแจกเพียงไม่มาก ความจำเป็นที่จะต้องใช้สารเคมีการเกษตรในสมัยก่อนจึงไม่มีหรือมีเพียงไม่มากเมื่อเทียบกับปัจจุบัน

ในขณะที่ภาคการเกษตรปัจจุบัน เมื่อมีการผลิตในพื้นที่มหาศาล จึงเกิดปัญหาโรคและแมลง ตลอดจนปัญหาการกำจัดวัชพืชในพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลตามมา จนทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการใช้สารเคมี เช่น ยาฆ่าแมลง เพื่อป้องกันและลดความเสียหายจากแมลงเข้าทำลายพืชที่ปลูก ยารักษาและฆ่าเชื้อ

โรคพืช ตลอดจนยากำจัดวัชพืชเพื่อขยายและรักษาพื้นที่การเพาะปลูกซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่อันตรายและมีพิษตกค้างทั้งในคน สัตว์และสิ่งแวดล้อมอย่างมาก ดังข้อมูลต่อไปนี้

ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร ปี 2554 -2560

หน่วย : ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	สารเคมี									
	สารกำจัดวัชพืช (Herbicide)		สารกำจัดแมลง (Insecticide)		สารป้องกันและ กำจัดโรคพืช (Fungicide)		อื่นๆ		รวม	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
2554	112,177	11,480	34,672	5,938	12,179	3,875	5,511	777	164,538	22,070
2555	106,860	11,294	16,797	3,686	6,972	3,883	3,748	494	134,480	19,378
2556	137,049	14,873	21,485	4,201	10,350	4,828	3,942	514	172,826	24,416
2557	117,645	13,435	13,910	4,013	10,988	4,708	4,832	656	147,375	22,812
2558	119,971	11,016	12,927	3,684	11,088	3,839	5,560	787	149,546	19,326
2559	125,596	9,688	16,056	3,899	12,915	4,503	6,120	2,487	160,824	20,618
2560	148,979	13,686	21,601	6,166	19,923	6,974	7,814	1,096	198,317	27,922

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เมื่อพิจารณาจากข้อมูลการนำเข้าสารเคมี

การเกษตรจึงพบข้อมูลที่น่าตกใจว่า ประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีเกษตรจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากรายงานการสำรวจขององค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) พบว่าประเทศไทยมีเนื้อที่ทำการเกษตรมากเป็นอันดับที่ 48 ของโลก แต่มีใช้ยาฆ่าแมลงมากเป็นอันดับ 5 ของโลก ใช้ยาฆ่าหญ้าเป็นอันดับ 4 ของโลก และนำเข้าสารเคมีสังเคราะห์ทางการเกษตร เป็นเงิน 30,000 ล้านบาท ต่อปี นอกจากนี้ยังมีปริมาณการนำเข้าปุ๋ยเคมีของไทย ในปี 2550 อยู่ที่ 3.95 ล้านตัน มูลค่าสูงถึง 39,900 ล้านบาท ซึ่งถือว่ามากที่สุดใเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และถือว่ามากเกินความจำเป็น (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2561)

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่นานาประเทศทั่วโลกมองเห็นโทษของการใช้สารเคมีเกษตร จึงมีการห้ามการผลิตและห้ามนำเข้าสารเคมีเกษตรที่มีพิษและอันตรายสูงหลายรายการ ในประเทศไทยเองก็มีข้อมูลสถิติการใช้สารเคมีเกษตรของไทย มูลค่าการนำเข้าจากข้อมูลกรมศุลกากรพบว่า ในแต่ละปีมีการนำเข้าสารพิษทั้ง 3 ชนิด คิดเป็นมูลค่าเฉลี่ย 15,000-17,000 ล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 50% ของมูลค่าการนำเข้าสารพิษทั้งหมด มูลค่าความเสียหายต่อระบบสุขภาพอนามัยอันเป็นผลพวงจากผู้บริโภคโลกที่ได้รับพิษภัยจากการกินอาหารที่มีสารตกค้าง ทวีความรุนแรงมากขึ้นจนทำให้หลายหน่วยงานราชการและหลายภาคส่วนของเอกชนต่างออกมาช่วยกันชี้ให้เห็นอันตรายของการใช้สารเคมีเกษตร แต่ทว่าน่าแปลกใจที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงและมีอำนาจในการสั่งห้ามหรือยกเลิกการผลิตและจำหน่ายสารเคมีเกษตรที่อันตรายเหล่านั้น กลับเพิกเฉยซ้ำยังให้ท้ายบริษัทผู้นำเข้าสารเคมีราวกับไม่รู้ไม่เห็นการเรียกร้องให้ทบทวนและยกเลิกการนำเข้าสารเคมีที่เป็นอันตรายเหล่านั้นเลย

แม้ว่าจะทราบว่าผลของการใช้ยาฆ่าแมลง พบว่าในแต่ละปีมีเกษตรกรไทยเสี่ยงต่ออัตราการเกิดโรคมะเร็งมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น เนื่องจากยาฆ่าแมลงทำให้เกิดความเสียหายต่อระดับดีเอ็นเอ (DNA) ในเนื้อเยื่อของร่างกาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดโรคมะเร็งได้แม้ว่าจะมีการพัฒนาทางวิชาการเพื่อส่งเสริมและสร้างเครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์เพื่อให้เป็นทางออกที่สำคัญของการสร้างสุขภาพในกลุ่มเกษตรกรไทย หลายองค์กรและหน่วยงานต่างมีความร่วมมือในการส่งเสริม สร้างเครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์และรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยเน้นการรณรงค์ให้สังคมตระหนักและเห็นความสำคัญถึงการเปลี่ยนระบบการผลิตภาคการเกษตรเคมี เป็นระบบเกษตรที่ลดการใช้สารเคมี และสารเคมีทางการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่แล้วสิ่งที่ชาวไทยผู้หวังดีพยายามกระทำอยู่นั้น แทบไม่ได้รับการตอบสนองจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในประเทศ รวมทั้งไม่ได้รับการสนใจใยดีอย่างจริงจังจากรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยมาโดยตลอด

จากการที่ผู้เขียนบทความเคยลงพื้นที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการพยายามหาทางเข้าไปสร้างโอกาส และหาช่องทาง เพื่อที่จะให้แนวคิดแก่เกษตรกรและหาทางสร้างพื้นที่ต้นแบบ

เพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิกการใช้สารเคมีการเกษตรด้วยหวังว่าจะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อมเป็นพิษ สุขภาพอนามัยของคนในประเทศทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค แม้สักส่วนเล็ยเล็กน้อยก็ยังดี แต่ปรากฏการณ์ที่ผู้เขียนบทความได้พบเห็น และได้เรียนรู้ขึ้น เป็นปัญหาใหญ่มหึมาที่หิ้งรากลึกมหาศาลไม่เพียงแต่รากเหง้าของปัญหาจะหยั่งลงในพื้นที่ทางกายภาพเท่านั้น หากแต่ยังหลังลึกกลงไปในใจของเกษตรกรจนดูเหมือนไม่มีวันถอดถอนออกไปได้เลย

ในมุมมองของนักนิเทศศาสตร์ จึงขอหยิบยกปัจจัยที่เห็นว่าเป็นต้นตอของปัญหาเรื่องการใช้สารเคมีการเกษตรที่พบในประเทศไทยมาให้เห็นว่า เพราะยังมีปัจจัยที่เป็นปัญหาด้านการสื่อสารต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย ดังนั้น การแก้ไขปัญหที่ชาวไทยผู้หวังดีต่อประเทศและเพื่อนร่วมชาติ ด้วยความอยากมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความอยากเห็นแสนเข็นเหลือสิ้นพ้นประมาณจนราวกับว่าจมองไม่เห็นทางออกจากปัญหานี้ไปได้ ทั้งนี้รากเหง้าแห่งปัญหาเรื่องสารเคมีการเกษตรที่สะสมมามากมายจนมีสภาพที่เป็นอยู่เช่น มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านการสื่อสารในระดับต่างๆ ดังนี้

1. ปัญหาการสื่อสารในระดับประเทศ

1.1 ปัญหาการสื่อสารที่เกิดความขัดแย้งกันในระดับหน่วยงานหน่วยงานภาครัฐผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายด้านสารเคมีการเกษตร

ปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาด้านการสื่อสารที่ขัดแย้งกันไปมา และมีความพยายามที่จะดื้อดึงลากเข็นให้กระบวนการสื่อสารเรื่องนี้ เกิดความล่าช้าหรือเพื่อยืดเวลาออกไป โดยมีเจตนาขยายเวลาเพื่อผลประโยชน์แก่นายทุนอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากเส้นเวลาของสถานการณ์และบริบทดังกล่าว (Timeline) ดังนี้

เริ่มต้นจากเดือนพฤศจิกายน 2559 มีการประชุมวิชาการเพื่อเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้มีการนำเสนอข้อมูลการตกค้างของสารกำจัดศัตรูพืชในแม่และทารก รวมถึงการนำเสนอข้อเสนอขอยกเลิกและจำกัดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีอันตรายร้ายแรง 3 ชนิด

ต่อมาวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2560 มีมติของคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีความเสี่ยงสูง ประกอบด้วยกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกระทรวงมหาดไทยรวมทั้งนักวิชาการให้ยกเลิกการใช้สารเคมี 2 ชนิด คือ พาราควอต และคลอร์ไพริฟอส ซึ่งถูกกำหนดเป็นวัตถุอันตรายและระหว่างนี้จะไม่อนุญาตให้มีการขึ้นทะเบียนเพิ่ม ไม่ต่ออายุทะเบียน (โดยปกติจะต่อ 6 ปี/ครั้ง) และจำกัดการใช้สารไกลโฟเสตอย่างเข้มงวด

ในวันที่ 19 กันยายน 2560 การปรากฏทำที่บ้ายเบียงของภาครัฐที่จะห้ามนำเข้าสารเคมีอันตรายดังกล่าว ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนหน้าทำเนียบรัฐบาล และพร้อมกันกับที่ศาลากลางจังหวัด 48 แห่งทั่วประเทศเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลไม่ต่อทะเบียนให้กับพาราควอตและคลอร์ไพริฟอสที่กำลังจะหมดอายุลงในวันที่ 10 ตุลาคม 2560

สืบเนื่องมาถึง 16 ตุลาคม 2560 (วันอาหารโลก) ตัวแทนเครือข่ายเกษตรได้ยื่นหนังสือขอให้บริษัทเคมีเกษตรรายใหญ่ (ซินเจนทาและเจียโต้) ไม่ต่อทะเบียนสารเคมีร้ายแรง แต่ขอเรียกร้องนั้นกลับไม่เป็นผล

เมื่อครั้นถึงเดือนพฤศจิกายน 2560 กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กลับดำเนินการขัดต่อมติที่ประชุมของ 5 เมษายน พ.ศ. 2560 โดยอนุญาตให้ต่อทะเบียนใบอนุญาตให้สามารถใช้สารเคมีพาราควอตต่อไปอีก 6 ปีแก่ 3 บริษัท ได้แก่ ซินเจนทา 3 รายการ เอลเฟองดี 1 รายการ และ คาว อโกรไชแอนส์ 1 รายการ ด้วยเหตุผลว่า ปัจจุบันยังไม่มีมติแบนสารพาราควอต หากไม่ต่อทะเบียนให้บริษัท หน่วยงานภาครัฐ อาจถูกฟ้องร้องได้ นอกจากนี้ ยังได้ต่อความยาวสาวความยืดไปอีก โดยการโยนเรื่องขึ้นให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายตามพ.ร.บ.วัตถุอันตราย 2535 ที่มีปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นประธานเป็นผู้พิจารณาว่าจะห้ามใช้สารพิษนี้หรือไม่

อย่างไรก็ตามเนื่องจากเกิดกระแสต่อต้านสารพิษมีมากขึ้นจึงเนื่องจากการขับเคลื่อนของภาคประชาชน ทำให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาการควบคุมวัตถุอันตราย พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซตขึ้นมา ในเดือนธันวาคม 2560 เพื่อพิจารณาการยกเลิกสารเคมีดังกล่าว

หลังจากนั้น เดือนธันวาคม 2560 รัฐบาลจึงแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจพิจารณาการควบคุมวัตถุอันตราย พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซตขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง เพื่อหาข้อเท็จจริงว่าควรพิจารณาให้ยกเลิกพาราควอตหรือไม่ แต่มีข้อสังเกตว่า สัดส่วนของคณะกรรมการเฉพาะกิจชุดนี้มี 12 คน มีตัวแทนจากกระทรวงเกษตรฯ และอดีตข้าราชการกระทรวงเกษตร 4 คน และมาจากผู้แสดงจุดยืนสนับสนุนกระทรวงเกษตรฯ อีก 4 คน ทั้งนี้มีข้อสังเกตด้วยว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 คนในคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทค้าสารพิษอันตรายทั้ง 3 ชนิด

หลังจากนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2561 พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้สั่งการให้กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพาณิชย์หารือร่วมกันอีกครั้ง ทั้งนี้ ทั้งสามกระทรวงก็ยังยืนยันตามมติของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ เมื่อ 5 เมษายน 2560 เช่นเดิม

จนกระทั่งวันที่ 24 เมษายน 2561 มีการประชุมของคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ แต่ยังไม่มีการเปิดเผยมติที่ประชุมต่อสาธารณะ และมีข้อสรุปว่าให้คณะกรรมการวัตถุ

อันตรายพิจารณาซ้ำอีกครั้ง แต่ก็มีข้อสังเกตด้วยว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต่ออย่างน้อย 3 คนในคณะกรรมการวัดถั่วอันตราย มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทค้าสารพิษอันตรายทั้ง 3 ชนิด (ชิตีมา อรุณีพัฒน์พงศ์, 2561)

ต่อมา 16 พฤษภาคม 2561 ประชาคมวิชาการซึ่งมีนักวิทยาศาสตร์ชั้นนำจากหลายสถาบัน เช่น สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ เรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกการใช้สารพิษที่มีความเสี่ยงสูงตามข้อเสนอของกระทรวงสาธารณสุขโดยเร็ว

เมื่อถึงวันที่ 23 พฤษภาคม 2561 คณะกรรมการวัดถั่วอันตราย กลับมีมติอนุญาตให้ใช้สารเคมีเกษตรสามตัว ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต ต่อไปได้ โดยให้เหตุผลว่าข้อมูลผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพยังไม่เพียงพอ จากเหตุดังกล่าวเมื่อว่าการอนุญาตให้ใช้สารเคมีสามชนิดต่อไปอีกจึง มี เครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษที่มีอันตรายร้ายแรง 369 องค์กร ได้แถลงการณ์แสดงความเสียใจต่อมติของคณะกรรมการวัดถั่วอันตรายโดยระบุว่า คณะกรรมการชุดนี้มีตัวแทนที่มาจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก มีการใช้ออกสารที่เป็นข้อมูลลำยขัดแย้งกับข้อมูลเชิงประจักษ์และงานวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับความเป็นพิษและผลกระทบจากสารพิษเหล่านี้ รวมทั้งมีกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากสมาคมอารักขาพืชไทย ซึ่งเป็นสมาคมการค้าของบริษัทสารพิษ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต รวมอยู่ในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งอาจผิดกฎหมายวัดถั่วอันตราย มาตรา 12

5 มิถุนายน 2561 เครือข่ายสนับสนุนการแบนสารพิษร้ายแรงเชิญชวนประชาชนทั่วประเทศร่วมกันชุมนุมใหญ่คัดค้านมติกรรมการวัดถั่วอันตราย

16 สิงหาคม 2561 ศ.นพ.ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา หัวหน้าศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในฐานะกรรมการปฏิรูประบบสาธารณสุข ได้เปิดเผยผลการประชุมของคณะกรรมการปฏิรูปด้านสาธารณสุข เมื่อวันที่ 14 ส.ค. 2561 โดยที่ประชุมยืนยันว่า ประเด็นเรื่องอาหารปลอดภัยมีความสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการยกเลิกการใช้สารเคมี 3 ชนิด ได้แก่ พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต หากจัดการเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยและสารเคมีไม่ได้ การปฏิรูปจะไม่สำเร็จ เพราะยังทำให้เกิดโรคมะเร็ง โรคเกี่ยวกับสมอง และโรคไต (วัชรพล แดงสุภา, 2561)

วันที่ 20 สิงหาคม 2561 นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการ มูลนิธิชีววิถี (BioThai) และนางสาวปรกชล อู๋ทรัพย์ ผู้ประสานงาน เครือข่ายเตือนภัยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (Thai-PAN) แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเรื่อง “รายงานอับลักณ์เบื้องหลังมติด้อยยศ ไม่แบนสารพิษร้ายแรง พาราควอต คลอร์ไพริฟอส และไกลโฟเซต” ณ สวนชีววิถี ต.ไทรมา้อ.เมืองจ.นนทบุรี โดยนำรายงานของ “คณะกรรมการวัดถั่วอันตราย” กรณีลงมติ “ไม่แบน”

สารพิษร้ายแรงทั้ง 3 ชนิด ซึ่งสวนทางศาลสหรัฐฯ ที่มีคำสั่งให้ยกเลิกการใช้และให้บริษัทจ่ายค่าเสียหายนับหมื่นล้านบาทแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ (สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า, 2561)

จากเส้นเวลา (Timeline) ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หน่วยงานรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือคุณภาพชีวิตของประชาชนกลับเพิกเฉย ซ้ำยังทำในสิ่งตรงข้าม คือ เมื่อเป็นผู้อนุญาตและควบคุมการนำเข้าสารเคมีอันตราย นอกจากจะไม่หาทางระงับยับยั้งหรือจำกัดการนำเข้าสารเคมีที่เป็นพิษแล้ว ยังทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามคือ กลับหาทางใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อช่วยเหลือบริษัทเอกชนให้สามารถหาช่องทางนำเข้าสารเคมีการเกษตรให้มากขึ้นอีกต่างหาก กลายเป็นว่า กรมวิชาการเกษตรที่ควรจะหาทางระมัดระวังรักษาความปลอดภัยด้านสารเคมีการเกษตร กลับตาลปัตรปล่อยให้มีการส่งเสริม บริษัทฯ ให้มีการนำเข้ายาฆ่าหญ้า เพื่อนำมาใช้ขาย เพื่อทำลายสุขภาพคนในประเทศอย่างเงียบๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

จะเห็นได้ว่า แท้จริงแล้วหากเกิดการสื่อสารที่มีความมุ่งมั่นยึดถือเนื้อหาสารอย่างเดียวกัน ไม่บิดเบือน ไม่ขัดแย้งโดยมีผลประโยชน์แอบแฝง และตั้งใจแก้ปัญหาเรื่องสารเคมีอย่างจริงจัง กระบวนการที่ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนซึ่งมุ่งมั่นให้มีมาตรการนำไปสู่การเลิกใช้สารเคมีอันตรายคงยุติได้ด้วยดีมานานแล้ว

1.2 ปัญหาการสื่อสารด้านนโยบายที่สวนทางกันกับแนวปฏิบัติของรัฐบาล

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ในขณะที่ข้างหนึ่งของรัฐบาลก้าวเดินไปโดยใช้เวลาและพื้นที่ (Time and Space) โหมประโคมการถือธงหลักการแนวพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาในการขับเคลื่อนประเทศเป็นธงนำหน้าหลายต่อหลายโครงการของรัฐบาลที่มีความพยายามจะกระตุ้นความคิดการพึ่งพาตนเองของประชาชนให้ได้ เช่น โครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อ ภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน และโครงการอื่นๆ ที่เห็นได้ชัดคือการทำการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาธรรมชาติแบบเกษตรอินทรีย์แม้ในเวทีโลก นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็นำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปแสดงวิสัยทัศน์หลายต่อหลายครั้ง แต่หากอีกข้างหนึ่งคือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งอยู่ในการควบคุมของในรัฐบาลกลับเดินด้วยแนวทางของการใช้สารเคมีการเกษตรมาโดยตลอด

กรณีเช่นนี้ ถือว่าเป็นการกระทำที่สวนทางกันอย่างสุดขั้ว โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างกรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นผู้อนุญาตและควบคุมการนำเข้าสารเคมีการเกษตร นอกจากจะไม่หาทางระงับยับยั้งหรือจำกัดการนำเข้าสารเคมีการเกษตรแล้ว ยังทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามคือ กลับหาทางใช้ช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อช่วยเหลือบริษัทเอกชนให้สามารถหาช่องทางนำเข้าสารเคมีการเกษตรให้มากขึ้นอีกต่างหาก กลายเป็นว่า แทนที่กรมวิชาการ

เกษตรควรจะหาทางระมัดระวังรักษาความปลอดภัยด้านสารเคมีการเกษตร ก็กลับตาลปัตรปล่อยให้มีการส่งเสริม บริษัทยาให้มีการนำเข้ายามาจำหน่าย เพื่อนำมาใช้ขาย เพื่อทำลายสุขภาพคนในประเทศอย่างเงียบๆตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านการต่อต้านการใช้สารเคมีเกษตรที่เป็นอันตราย มีความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นสุดท้ายปี พ.ศ. 2561 ช่วงยุคสมัยที่ คสช.เป็นรัฐบาล โดยมี ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธรเป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ ผู้ยึดมั่นและได้พิสูจน์ให้เห็นว่า ในการใช้ศาสตร์พระราชาในการทำการเกษตรนั้นก็สามารถทำได้และอยู่รอดได้ การทำงานแบบเดินสวนทางกันในแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังกล่าว ทำให้ต้องพบกับอุปสรรคต่างๆมากมายจนทำให้ ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธรต้องประกาศดังๆ ว่า หากคัดค้านเรื่องสารเคมีไม่สำเร็จ ก็ยินดีจะลาออกจาก รมช.เกษตร เพราะรู้สึกว่าการถ่วงการด้านสารเคมีของรัฐบาล ไม่ไปหน้ามาหลัง ไม่ถืบนหน้า ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และชี้ให้เห็นความไม่จริงใจในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล ตลอดเวลาที่ผ่านมาคราวที่สะท้อนให้เห็นการเตะถ่วง ชักเวลา ทำให้เย็นเยื่อเพื่อทำให้ประชาชนค่อยๆ ลืม ทั้งๆ ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนับสิบนับร้อยหน่วยงานรวมตัวกันแสดงข้อเรียกร้องให้เกิดการยกเลิกการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายทั้งหมด

1.3 ปัญหาการสื่อสารด้านการให้ข้อมูลของหน่วยงานรัฐบาล ที่เจตนาปกปิดบิดเบือนความเป็นจริงเกี่ยวกับสารเคมีตกค้าง

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและควบคุมคุณภาพการผลิตพืชผลทางการเกษตรพยายามบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร หรือปิดบังข้อมูลส่วนมาก เปิดเผยข้อมูลเพียงส่วนน้อย และข้อมูลที่เปิดเผยนั้น ก็ยังเป็นข้อมูลที่เชื่อถือไม่ได้ เช่น กระทรวงเกษตรให้ข้อมูลว่า สารตกค้างในพืชผักล้างออกได้ แต่ความจริงคือ การล้างสารพิษที่ตกค้างในพืชผักนั้นมีหลายชนิดที่ล้างไม่ได้ เพราะมีผู้พิสูจน์แล้วว่า มีการจงใจปั่นข้อมูลมาเพื่อสร้างความตายใจให้ผู้บริโภค ทำให้เกิดความคลุมเครือในการสื่อสาร ทำให้เนื้อหาสารถูกปิดบังที่จะเปิดเผยบางส่วน ปกปิดซ่อนเร้นอีกหลายส่วน

การสร้างข้อมูลที่เป็นเนื้อหาสารเพื่อการปิดบังซ่อนเร้นข้อมูลเรื่องสารเคมีการเกษตรที่ตกค้างในพืชผักเช่นนี้ มีเจตนาเดียวคือ เป็นการสื่อสารเพื่อหลอกผู้บริโภคเข้าใจว่าภาพของสารเคมีตกค้างนั้น ไม่ใช่ผู้ร้ายที่สุดแสนโหดร้าย อีกทั้งยังหลอกผู้บริโภคว่าสามารถกำจัดผู้ร้ายได้ด้วยวิธีการแสนง่าย เพียงใช้น้ำล้างก็ออก

แต่ความเป็นจริงคือ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีการขึ้นทะเบียนในประเทศไทยนั้นมีประมาณ 280 ชนิด แต่การสุ่มตรวจที่ผ่านมาของหน่วยงานราชการตรวจทำได้เพียง 10% ของจำนวนสารที่มีการใช้ในประเทศเท่านั้น ส่วนห้องปฏิบัติการที่ไทยแพน(Thai-PAN) ใช้ตรวจสอบสารตกค้างสามารถตรวจสอบได้มากกว่า 400 ชนิด แต่ครอบคลุมชนิดสารที่

ขึ้นทะเบียนไว้ได้เพียงประมาณ 45% จากการสุ่มตรวจพืชผักผลไม้จำนวน 296 ชนิดของ ไทยแพน(Thai-PAN) เมื่อ พ.ศ. 2559 พบว่ามีผักผลไม้จำนวนมากถึง 60.24 % ที่ไม่สามารถ ล้างออกได้ นั่นจึงเท่ากับว่า สารเคมีอันตรายที่ไม่ได้นำมาขึ้นทะเบียน แต่ถูกนำไปใช้ใน การเกษตรนั้นยังมีอีกมากกว่าครึ่งที่ไม่ได้ถูกตรวจพบ

ยิ่งกว่านั้น แม้จะมีการตรวจพบว่ามีสารตกค้าง ก็ไม่ได้หมายความว่า สารเคมี อันตรายนั้นจะสามารถล้างออกได้ด้วยการใช้น้ำธรรมดาอย่างที่คนไทยถูกทำเข้าใจกันว่า ล้างออกง่ายๆ เพราะความจริงที่เจ็บปวดที่คนไทยไม่ทราบเลยคือ การที่สามารถใช้น้ำชะล้าง ออกได้จะสามารถกระทำได้ในกรณีที่สารพิษเหล่านั้นติดอยู่ที่เปลือกหรือผิว แต่ผู้บริโภค จะไม่สามารถกำจัดออกได้เลยถ้าสารพิษเหล่านั้นซึมซับเข้าไปอยู่ในเนื้อเยื่อเซลล์พืชผักแล้ว จากการูดซึมเข้าไป การประกาศเช่นนี้เป็นการผลักให้คนไทยกลับเป็นโรคมามากขึ้นแทนที่ จะหาวิธียับยั้งสารพิษ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นวันที่ 27 กันยายน 2561 คือหน่วยงานราชการสองหน่วยงาน ได้แก่กระทรวงเกษตรฯ กับกระทรวงสาธารณสุขออกแถลงร่วมกันต่อประชาชนเรื่อง “ความปลอดภัย” ของผักและผลไม้เพื่อโน้มน้าวให้เห็นว่าผักและผลไม้ไม่มีการตกค้างมาก และปลอดภัยจึงเต็มไปด้วยการปกปิดความจริงหลายชั้น นั่นหมายความว่ากระทรวงสาธารณสุข ถูกลากเข้าไปอยู่ในเกมของกระทรวงเกษตรฯ เพื่อให้เป็นผู้ช่วยประทับตรารับรอง (แบบจอมปลอม) ว่า สารเคมีพิษที่ติดอยู่แม้เป็นสารอันตรายแต่ก็ไม่มีอันตรายเพราะสามารถ ล้างออกได้ พร้อมช่วยกันส่งเสริมให้คนไทยกินผักผลไม้มากขึ้น

ศ.นพ.ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพโรคอุบัติใหม่ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ชี้แจงให้เห็นความเป็นจริงว่า ที่ผ่านมามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกมาอ้างว่าแม้ “มีสารตกค้างเกินมาตรฐาน” แต่เมื่อประเมินความเสี่ยงแล้วพบว่า “ปลอดภัย” เป็นสิ่งที่ทางการแพทย์ยอมรับไม่ได้ เพราะเมื่อใดก็ตามที่มีสารพิษตกค้างเกินมาตรฐาน ผักผลไม้และอาหารนั้น ก็ถือว่าเป็นอาหารพิษ ดังนั้นภาคประชาชนจึงต้องเรียกร้อง ให้หน่วยงานราชการแถลงข้อมูลทั้งหมด (ไทยรัฐออนไลน์, 2561)

2. ปัญหาการสื่อสารระดับชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

จากประสบการณ์การศึกษาวิจัยของผู้เขียนบทความพบว่า กระบวนการที่จะทำให้เกิดการลดการใช้สารเคมีการเกษตรนั้นอันเกิดจากความพยายามของทั้งหน่วยงานภาครัฐ กี่ดี หรือภาคเอกชนก็ดี ในการที่จะทำให้นั้นนอกจากจะทำได้ยากแล้วยังเป็นไปได้ ยากมากอีกด้วย ยิ่งหากจะทำให้เกิดการแก้ปัญหาการใช้สารเคมีเพื่อให้เกษตรกรหันมา ลดการใช้สารเคมีจนได้ระดับที่ปลอดภัยอย่างยั่งยืนเพื่อสุขภาพที่ดีของทั้งเกษตรกรและ

ผู้บริโภครทั้งในและนอกประเทศนั้นดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้เลย อันเนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้ (ประยูทธ วรรณอุดม, 2561)

2.1 คนทำงานในชุมชน ไม่สามารถใช้การสื่อสารเพื่อระดมความคิดการลดใช้สารเคมีได้อย่างทั่วถึง

การที่ไม่สามารถสื่อสาร ไปยังคนส่วนใหญ่เพื่อต่อต้านการใช้สารเคมีอันตราย คณะทำงานของแต่ละชุมชนในปัจจุบันนั้นก็เหลือจำนวนคนทำงานน้อยลงอย่างยิ่ง สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความล่า เพราะมีงานภาครัฐเข้ามามาก จึงพากันถอนตัว เนื่องจากหลายคนต้องไปทำมาหากิน หาเงินเลี้ยงครอบครัว กลุ่มคนทำงานอยู่ในวัยกลางคนทำให้มีภาระจากการเลี้ยงลูกหลาน เลี้ยงดูพ่อแม่ที่เริ่มแก่ชรา มีปัญหาสุขภาพ คนทำงานที่มีจึงเป็นแปรผกผันไปในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนงาน คือ งานยังมีจำนวนมาก คณะทำงานกลับมีจำนวนน้อยลง สืบเนื่องจากการประชุมเวลาทำงานกับชุมชน ในครั้งก่อนๆ ที่งานน้อยๆ มีคนเข้ามาช่วยมาก ปัจจุบัน งานเข้ามามากจนล้นมือ แต่คนกลับมีจำนวนน้อยลงอย่างน่าใจหาย เมื่อมีคนเพียงเล็กน้อย การเรียกประชุมเพื่อระดมความคิดแต่ละครั้งจึงเป็นเรื่องลำบาก

ดังนั้น การที่จะระดมกำลังความคิดเพื่อช่วยกันหาทางลดการใช้สารเคมีจึงยากลำบากเสมือนการพายเรือลำน้อยทวนกระแสน้ำสายใหญ่ที่ไหลเชี่ยวกราก ด้วยเหตุนี้แม้หลายชุมชนจะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีคนอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก แต่คนที่จะมาร่วมงานกันอย่างจริงจังที่หาทางช่วยกันลดใช้สารเคมีนั้นมีจำนวนน้อย ทำให้ขาดพลังของคนทำงาน เมื่อคนส่วนใหญ่ต่างเห็นว่า ความพยายามที่จะลด ละ เลิกการใช้สารเคมีของคนส่วนน้อยกลายเป็นสิ่งแปลกปลอม เป็นเรื่องประหลาด การเข้าร่วมของคนจึงนับวันจะลดน้อยถอยลง

จะเห็นได้ว่าการทำงานเพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตร เพื่อคนในชุมชนนั้น เป็นไปได้ยากเย็นแสนเข็น เพราะคนที่เห็นด้วยและเข้าร่วมช่วยกันคิดหาหนทางเพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตรนั้นยังมีน้อยอยู่แล้ว ก็ยิ่งลดน้อยถอยลงไปตามเวลาที่ผ่านไป ส่วนคนที่ใช้สารเคมีทำการเกษตร เช่น ข้างนาหญ้า ถิ่นบัววันจะเพิ่มมากขึ้น นับเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างลิบลิ้น เพราะในชุมชนคนที่ไม่ใช้สารเคมีการเกษตรนับได้เพียงหลักสิบ แต่คนใช้นั้นนับได้เป็นหลักร้อยหลักพัน

2.2 คนในชุมชนไม่ได้มีความจริงจังหรือตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมในการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีอย่างแท้จริง

เมื่อมีการให้ข้อมูลที่ไมตรงกับความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง ทำให้เนื้อหาสารไม่เป็นความจริงและถูกบิดเบือน เช่น ในการตอบแบบสอบถามในกระบวนการวิจัยเมื่อมีคำถามไปว่า อยากทราบเรื่อง อยากมีส่วนร่วมในการลดการใช้สารเคมีหรือไม่

คนส่วนใหญ่จำนวนเกินครึ่งของคนในชุมชนตอบว่า อยากมีส่วนร่วม อยากมารับรู้ แต่เมื่อมีกระบวนการทำงานเพื่อหาทางลดการใช้สารเคมีเกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น เมื่อมีการชักชวนมาร่วมประชุม ชวนมาร่วมการฟังพูดคุยเพื่อร่วมกันหาแนวปฏิบัติทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ทั้งจากการเชิญชวนผ่านองค์กรการปกครองระดับท้องถิ่น ผ่านสื่อในชุมชน ผ่านองค์กรการบริหารส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเชิญชวนผ่านกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ อบต. แต่กลับปรากฏว่า ระดับผู้นำชุมชนเหล่านั้น กลับไม่ให้ความสำคัญและเป็นผู้ละเลยเพิกเฉยเสียเอง เป็นผู้ที่ไม่ให้ความสำคัญเสียเอง ดังนั้นจึงไม่ต้องไปคาดหวังว่า ระดับคนทั่วไปในชุมชนจะหันมาให้ความสนใจหรือให้ความสำคัญ ดังนั้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงทำให้พบว่า แม้จะมีคนจำนวนมากที่ให้ข้อมูลผ่านตอบแบบสอบถามในงานวิจัยว่าอยากทราบเรื่อง อยากมีส่วนร่วมในการลดการใช้สารเคมี แต่เมื่อถึงเวลาที่จะได้รับเชิญเชิญชวน ที่จะโอกาสเข้าร่วมประชุมในระดับชุมชนเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน กลับพากันหายเงียบ ไม่มาปรากฏตัวให้เห็นเลย

2.3 พื้นที่ เวลาและโอกาส (Space and Time) ของการสื่อสารเพื่อลดการใช้สารเคมีการเกษตรในชุมชนมีน้อย

จากการที่ภาระงานในชุมชนมีมาก มีหลายโครงการ จนทำไม่ทัน คนในชุมชนเองก็มีงานที่ต้องทำตามภารกิจที่ต้องรับผิดชอบอันเป็นงานประจำนั้นมีเป็นจำนวนมาก อย่างไม่น่าเชื่อ เช่น บางชุมชนมีภาระงานมากถึง 31 โครงการซึ่งทุกโครงการนั้น ต้องมีการปฏิบัติอยู่ตลอดปี หากคิดคำนวณคร่าวๆว่ามีโครงการที่ต้องทำวันละหนึ่งโครงการ คนในชุมชนก็ไม่มีเวลาเหลือที่จะไปทำงานส่วนตัวของตัวเองแล้ว ทั้งนี้ โครงการทั้งหมดล้วนแต่เป็นโครงการและภาระงานที่มาจากการสั่งการและการมอบหมายจากหน่วยงานรัฐ เมื่อคนในชุมชนต้องทำงานให้กับหน่วยงานรัฐสารพัดโครงการ ทำให้เป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่มีเวลาเหลือพอที่จะมาแบ่งให้กับการทำงานเชิงสุขภาพ

2.4 คนในชุมชนทั่วไปยังมีความนิยมเรื่องขอความสะดวกสบายในการทำงานเกษตรกรรม

มีเนื้อหาสารจากการโฆษณามากมายที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้ยาฆ่าหญ้าและยาฆ่าแมลงเป็นเรื่องง่ายและสะดวก ประหยัด รวดเร็ว คำนิยมเรื่องขอความสะดวกสบายจึงเป็นเหตุให้ปิดหูปิดตาไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารอีกด้านหนึ่งว่า สารเคมีเป็นอันตรายต่อชุมชนตัวเองอย่างไร แม้กระทั่งคนในชุมชนหลายคนที่เคยเข้าร่วมเรียนรู้ในการทำวิจัยเพื่อการลด ละ เลิกการใช้สารเคมี เคยได้รับรู้ผลเสีย ผลกระทบจากสารเคมีโดยตรง ก็ยังคงใช้สารเคมีอยู่เป็นปกติราวกับว่าที่ผ่านมา ไม่มีอะไรเกิดขึ้น คำนิยมเรื่องขอความสะดวกสบายในการทำงาน

เกษตรกรรมเช่นนี้จึงเข้าทางบริษัทยาฆ่าหญ้าที่ต้องการเห็นประชาชนมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ๆ เพราะเขาจะสามารถมาสร้างโปรโมชัน ปลุกเร้าความน่าใช้ของยาฆ่าหญ้า เช่น ลด แลก แจก แถม สารพัดเพื่อให้ยาฆ่าหญ้าขายดีมากขึ้นไปเรื่อย ๆ

2.5 หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่น ธกส. กลายเป็นผู้มีส่วนช่วยส่งเสริมการใช้สารเคมีให้มากขึ้น

จากข้อมูลการทวิจี้ที่ผ่านมาทำให้ผู้เขียนบทความพบว่าตัวการสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่เป็นต้นธารของการแก้ปัญหาการใช้สารเคมีประสบปัญหาและทำให้เป็นไปได้ยากคือการที่มีธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ทำธุรกิจโดยการตั้งตัวเป็นผู้ค้าปลีก นำสินค้าและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเคมี มาจำหน่ายและส่งเสริมการขาย ให้ข้อมูลข่าวสารการใช้สารเคมี ช่วยบริษัทยาฆ่าหญ้า โดยทำตัวเป็นคู่ค้าโดยตรงกับเกษตรกรเสียเอง เช่น โครงการบัตรเครดิตเกษตรกร ทำให้ ธกส. นำปุ๋ย สารเคมีต่างๆ มาวางขายอย่างชัดเจน เท่านั้นยังไม่พอ ยังมีการวางเงื่อนไขว่า หากเกษตรกรต้องการกู้เงินต้องมีการซื้อผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสารเคมีการเกษตรเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้น เท่ากับเป็นการบีบบังคับและเอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศการโฆษณาการใช้สารเคมีการเกษตรอย่างแพร่หลายมากขึ้น เนื่องจากลูกค้าที่มาติดต่อธนาคารก็ได้เห็นการโฆษณา ได้พูดคุยในเรื่องปุ๋ยเคมี และสารเคมีอยู่ด้วยกันทุกวัน เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันเฉพาะเรื่องสารเคมี และเกิดการเอาอย่างแนวทางปฏิบัติไปขยายผล

2.6 ขาดการประสานงานเชื่อมโยงทางนโยบาย และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ผู้เขียนบทความพบว่า ในพื้นที่เดียวกันที่คนในชุมชนประสบปัญหาการใช้สารเคมีจำนวนมาก เช่น หน่วยงานทางสาธารณสุขระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) ที่ต้องทำเชิงรุกเพื่อสุขภาพเพื่อเป็นการตัดไฟแต่ต้นลมเพื่อเป็นการสร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชน เมื่อทราบและมีการขอความร่วมมือจาก หน่วยงานจากมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ แทนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมหรือทำบทบาทหน้าที่ช่วยกันเข้ามาทำกิจกรรมเพื่อหาทางช่วยเหลือหาทางลด ละ เลิกการใช้สารเคมีในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง เมื่อมีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยหนุนเสริม แต่ก็กลับนิ่งเฉย หรือเพิกเฉย หรือเข้ามาช่วยเพียงเล็กน้อยแล้วหายไป ไม่ให้ความใส่ใจต่อเนื่อง ราวกับว่าไม่ได้เกี่ยวข้องกัน

ที่น่าสังเกตคือ ทั้งๆ ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เป็นผู้ที่กำกับควบคุมการทำงานของ เจ้าหน้าที่ของ อสม. ซึ่งเป็นกลุ่มคนในชุมชนในการดูแลสุขภาพคนในชุมชนทั่วทุกหมู่บ้าน กลับไม่ได้มอบหมายหรือขอให้ เจ้าหน้าที่ของ อสม. ไปช่วยงานในการแก้ไขปัญหาสุขภาพและสร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชนนั้นเลย ทำให้คนภายนอก

ที่เข้ามาช่วยเหลือคนในชุมชนก้าวเดินไปได้อย่างยากลำบากและขาดความต่อเนื่อง เพราะขาดคนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (รพ.สต.) และเจ้าหน้าที่ อสม. มาร่วมสานต่อโครงการ มาร่วมประชุม มาร่วมประชาสัมพันธ์ หรือมาร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ในชุมชน เช่น หน่วยงาน อบต. ซึ่งไม่เคยให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพของคนในชุมชน เลยแม้แต่เน้อย จากประสบการณ์ของผู้เขียนบทความ พบเห็นว่าหลาย ๆ พื้นที่ที่มีหน่วยงาน อบต. ประจำและดูแลอยู่ เมื่อทราบว่า มีหน่วยงานจากมหาวิทยาลัยมาหนุนเสริมและขอความร่วมมือ ทั้งเชื้อเชิญ และขอร้องขอความร่วมมือ เพื่อชวนคนในชุมชนทำกิจกรรมที่จะนำไปสู่การลด ละ เลิก การใช้สารเคมี การเกษตรในพื้นที่ของตนเอง แต่กลับทำเป็น 'ไม่รู้ไม่เห็นและไม่สนใจ' ทั้ง ๆ ที่ในระดับนโยบายของอบต. นั้น ก็สามารถตั้งโครงการ ตั้งงบประมาณที่จะสานต่อการพัฒนาชุมชน รักษาและยกระดับคุณภาพชีวิต พื้นฟูสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับการทำโครงการในการทำวิจัยจากการหนุนเสริมของมหาวิทยาลัยได้ แต่หน่วยงานอบต. หลายแห่งเหล่านั้น กลับเลือกที่จะเพิกเฉย แม้ว่าจะได้รับหนังสือเชิญให้ไปเข้าร่วมอย่างเป็นทางการแล้วก็ตาม

ยิ่งกว่านั้น กระทั่ง อบต. บางแห่ง แม้จะส่งคนในอบต. เข้าร่วมกิจกรรมแล้ว แต่เป็นการมาสังเกตการณ์เพียงครั้งเดียวอย่างเสียไม่ได้ หลังจากนั้นก็ไม่มีเจ้าหน้าที่ใด ๆ จากอบต. เข้ามาอีกเลย แสดงให้เห็นว่า 'ไม่ได้ให้ความสำคัญและทำงานแบบเสียไม่ได้' จนในที่สุดการไม่เข้ามามีส่วนร่วมทั้ง ๆ ที่ทราบเรื่องและสามารถนำโครงการหลาย ๆ โครงการที่เกิดขึ้น ไปปฏิบัติเพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตร ได้ทันที แต่ก็ไม่ได้มีการตอบสนอง เช่น โครงการปลูกพืชผักอินทรีย์เพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตร โครงการปลูกพืชทดแทนเพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตร โครงการสร้างสรรค์สื่อพื้นบ้านเพื่อณรงค์การใช้ชีวิตแบบปลอดสารพิษ โครงการใช้สื่อเสียงไร้สายเพื่อแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์การลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตร ฯลฯ โครงการเหล่านี้ล้วนเป็นแนวทางการทำงานที่อยู่ในแนวนโยบายเพื่อการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนได้ทั้งนั้น แต่ละ อบต. สามารถนำโครงการไปต่อยอดได้เลย เพราะหน่วยงานที่มาช่วยหนุนเสริมเป็นผู้ออกแบบแนวทางการทำงานไว้ให้เรียบร้อยแล้ว แต่หน่วยงานในพื้นที่ก็ไม่ได้ให้ความสนใจที่จะส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง

2.7 การสื่อสารกับคนในชุมชนเพื่อทำงานเชิงรุกด้านการลดใช้สารเคมีค่อนข้างทำงานได้ลำบาก

ในการเพื่อการสร้างกิจกรรมและเชิญชวนคนในชุมชนมาร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อการลดใช้สารเคมีการเกษตรนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจเป็นอย่างมาก เช่น การจ่ายเบี้ยประชุม การเลี้ยงอาหารกลางวัน การเลี้ยงอาหารว่าง เพื่อจูงใจให้คนในชุมชนมาเข้าร่วมการทำงาน

ผู้เขียนบทความสังเกตเห็นได้ว่า วันใดที่มีกิจกรรมที่จะต้องใช้การระดมความคิดและ
แรงคนในชุมชนล่วงหน้าจะมีการจ่ายเบี้ยเลี้ยง ก็จะมีคนมาร่วมเป็นจำนวนมาก แต่ที่
น่าเสียดายคือ คนในชุมชนหลาย ๆ ชุมชนที่มาเข้าร่วมนั้น ไม่ได้มาร่วมคิดร่วมทำอย่างจริงจัง
เพียงแต่มาร่วมเพื่อหวังจะได้เงินเบี้ยเลี้ยง และเมื่อใดที่ไม่ได้เบี้ยเลี้ยงการประชุมก็จะไม่มาร่วม
อีกเลย

สภาพการทำงานที่ต้องอาศัยการจ่ายเงินเพื่อสร้างแรงจูงใจให้มาเข้าร่วมกิจกรรม
เพื่อส่วนรวมเช่นนี้ เป็นปัญหาให้หน่วยงานภายนอกที่ต้องการเข้าไปช่วยหนุนเสริมต้อง
เผชิญอยู่เสมอ เพราะหากหากต้องจ่ายเบี้ยประชุมทุกครั้งเช่นนั้น จำเป็นจะต้องจ่ายงบประมาณ
มหาศาล ไปด้วยกับการจ่ายเบี้ยประชุม ที่สำคัญคือ จะกลายเป็นการสร้างความเสี่ยงให้คนในชุมชน
ว่าต้องมีเงินมาจ้าง ต้องมีเบี้ยเลี้ยงจึงจะไปร่วมงานชุมชนทั้ง ๆ ที่งานนั้น เป็นงานเพื่อชุมชน
ของตนเองแท้ ๆ การพัฒนาความมีจิตอาสา การเสียสละจึงเกิดขึ้นไม่ได้เลย

2.8 นายทุนและบริษัทใหญ่นำรายได้และผลประโยชน์จากการทำเกษตรเข้ามาจูงใจ คนในชุมชนให้ผลิตพืชผลที่ต้องพึ่งพาสารเคมีมากขึ้น

คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพปลูกพืชที่เป็นผลผลิตทางการเกษตรนั้น มีนายทุน
หรือตัวแทนจำหน่ายปุ๋ย ยา นำผลิตภัณฑ์เข้ามาล่อตาล่อใจเกษตรกรให้ซื้อผลิตภัณฑ์เหล่านั้น
มากขึ้น เช่น การเข้ามาขอใช้หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เชิญชวนให้คนไปรับแจก
ตัวอย่าง ปุ๋ย ยา ฟรี และมีการส่งชิ้นส่วนชิงโชค ถาด แลก แจก แถม เพื่อการส่งเสริมการ
ขายสารเคมีการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวจำนวนมาก เช่น ในพื้นที่
ที่ผู้เขียนบทความเข้าไปศึกษาวิจัย (อ.วังสะพุง จ.เลย) นอกจากนี้ ยังพบว่า มีปัจจัยอื่นที่เปิดโอกาส
และดึงดูดให้คนในชุมชนหันมาผลิตพืชผลการเกษตรที่ต้องใช้สารเคมีจำนวนมาก กล่าวคือ
มีโรงงานน้ำตาลมาเปิดถึงสองแห่ง โรงงานหนึ่งอยู่ใกล้ ๆ ห่างจากชุมชนออกไปเพียงประมาณ
20 กิโลเมตร อีกโรงงานหนึ่งห่างออกไปประมาณ 40 กิโลเมตร

เมื่อมีโรงงานน้ำตาลมาตั้งอยู่ใกล้คนของโรงงานก็เริ่มออกมาหาลูกไล่เอาผลประโยชน์
ต่าง ๆ จากการทำไร่อ้อยมาล่อตาล่อใจ เช่น ให้ปุ๋ย ยาฆ่าหญ้า มาใช้ก่อน เมื่อได้ผลผลิตแล้ว
ค่อยหักเงินภายหลัง นอกจากนี้ ยังมีนายหน้าผู้รวบรวมโคตอ้อย มาหาว่านล้อมสารพัด
รูปแบบ เช่น การตกเงินอ้อย ให้เงินมาใช้ก่อนแล้วเวลาหักเงินก็หักจากมูลค่าอ้อยที่ตัดได้
พร้อมบวกดอกเบี้ยอ้อยละสองบาทต่อเดือน ถือเป็นการกู้เงินนอกระบบอีกรูปแบบหนึ่ง
โดยมีผลผลิตอ้อยเป็นสิ่งที่ใช้จำนองผลประโยชน์ที่เข้ามาล่อตาล่อใจเหล่านี้ กลายเป็นเหตุ
ให้คนนิยมหันมาทำไร่อ้อยมากขึ้น หลาย ๆ คนทำลายคูคันนาในที่นาของตนเอง ปรับไถ
ที่นาให้เรียบเพื่อปลูกอ้อยแทนข้าว หลังจากนั้นก็เริ่มใช้ยาฆ่าหญ้า หว่านปุ๋ยเคมี ทำให้เกิด
สัดส่วนของคนทำนาอ้อยลง จำนวนคนทำไร่อ้อยสูงขึ้น

ยิ่งกว่านั้น กลายเป็นรัฐบาลที่หนุนเสริมให้เกิดการทำอ้อยเพราะมีการประกันราคา และถือว่าเป็นพืชชนิดเดียวในประเทศไทย ที่มีกฎหมายรองรับการผลิตและการคงอยู่ อย่างมั่นคงถาวรแทนที่จะเป็นพืชที่มีความจำเป็นต่อการบริโภค เช่น ข้าว

การที่การสื่อสารเพื่อทำให้เกิดการทำอ้อยและปลูกพืชเชิงเดี่ยวอื่นๆ จึงกลายเป็น กระแสคลื่นข่าวสารขมดุมหิมาที่ถาโถมเข้าสู่ชุมชน จนกลบข่าวสารการเชิญชวนให้มา ปลูกพืชเพื่อการกินอยู่อย่างรู้จักพอประมาณและเพื่อสุขภาพ จนเรื่องเพื่อสุขภาพและ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นความปลอดภัยของชุมชนถูกกลบหายไปที่สุดในที่สุด

3. ปัญหาการสื่อสารระดับปัจเจกบุคคล

ผู้วิจัยได้พบเห็นปัญหาที่เกิดจากการสื่อสารระหว่างบุคคลจากการทำวิจัยเพื่อหา แนวทางแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมีการเกษตรในพื้นที่จังหวัดเลย และสามารถนำเสนอ ให้เห็นปัญหาระดับภาพรวมที่น่าจะใช้สรุปเป็นรูปแบบปัญหาที่เกิดขึ้นคล้ายๆ กันในระดับ ประเทศได้เนื่องจากจากการลงพื้นที่ศึกษาปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาการสารเคมี การเกษตรในงานวิจัยตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2557-2561) พบว่า ปัญหา เรื่องการใช้สารเคมีการเกษตรนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ไม่มีทางที่จะลดน้อย ถอยลงได้เลยอันสืบเนื่องมาจากการใช้นโยบายการผลิตเพื่อป้อนระบบอุตสาหกรรม และการส่งออกที่มีวัตถุประสงค์การเกษตร เป็นปัจจัยการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น การปลูกอ้อยเพื่อป้อนโรงงานน้ำตาล ปลูกมันสำปะหลังเพื่อการป้อนโรงงานผลิตแป้ง การปลูกถั่วเหลือง แม้กระทั่งการผลิตพืชผักผลไม้ เพื่อการบริโภคที่เน้นการส่งออก ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการผลิตพืชผักโดยใช้พื้นที่การผลิตเป็น จำนวนมหาศาลจนเกษตรกรจำเป็นต้องหันมาใช้สารเคมีการเกษตร เช่น การใช้ยาฆ่าหญ้า อย่างหนัก เพื่อกำจัดวัชพืช ตลอดจนควบคุมหญ้าไม่ให้เกิดปกคลุมพืชผล (ประยูทธ วรรณอุดม, 2561)

3.1 ปัญหาที่ผู้นำชุมชนไม่ได้ใส่ใจหรือตั้งใจที่จะทำงานจริงจังเพื่อการลด ละ เลิก การสารเคมีการเกษตร

หมายถึงผู้นำชุมชนหลายๆ แห่ง ไม่ได้มุ่งมั่นที่จะนำพาคนในชุมชนในการดำเนิน โครงการเพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมีการเกษตร อย่างจริงจัง ทำให้ลูกบ้านใช้เป็นข้ออ้างว่า ในเมื่อผู้นำชุมชนยังไม่สนใจแล้วเหตุใดลูกบ้านจะเสียเวลาไปสนใจด้วย เพราะเมื่อไม่มี ผู้นำพาทำ ก็ย่อมไม่มีผู้ตามที่จะก้าวตาม ดังนั้นในการทำงานครั้งต่าง ๆ ที่ขาดผู้ใหญ่บ้าน ในหมู่นั้น ลูกบ้านในหมู่นั้นก็จะพลอยหายไปด้วย ยิ่งกว่านั้น ผู้นำชุมชนหลาย ๆ ที่ยังทำ เป็นเอาหูไปนาเอาตาไปไร่ ไม่ช่วยแจ้งข่าวเชิญชวนให้ลูกบ้านไปร่วมกิจกรรมเพื่อการลด ละ เลิก การใช้สารเคมีการเกษตรที่มีการจัดขึ้น ทั้ง ๆ ที่มีการร้องขอจากหน่วยงานที่เข้าไปช่วย แต่กลับทำเพิกเฉย ไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญ

3.2 ปัญหาผู้นำชุมชนมีภารกิจมากมายจนไม่มีเวลาว่างที่จะสร้างการสื่อสาร ในระหว่างผู้นำกับสมาชิกในชุมชน

กรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อ ผู้นำชุมชนหาเวลาที่จะมาร่วมกิจกรรมเพื่อการลด ละ เลิก การสารเคมีการเกษตรไม่ได้ เพราะในฐานะการเป็นผู้นำนั้น ต้องรับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ที่ไหลบ่ามาจากหลาย ๆ กระทรวง ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ ฯลฯ เพื่อนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิต และทำให้ลูกบ้านเกิดการได้กินคืออยู่ดี ภารกิจหลักๆ ที่มีนั้น ล้วนมีจนยากที่จะสะสางได้หมดสิ้น

นอกเหนือจากนั้นคือ ภารกิจนอกราชการ เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานบุญ ประเพณีต่างๆ ที่ผู้นำต้องไปร่วมทั้งในฐานะประธานของงาน ในฐานะแขกคนสำคัญของงาน หากเป็นชุมชนใหญ่ ๆ ที่มีลูกบ้านจำนวนมากก็ยิ่งมีงานเหล่านี้อยู่มาก เช่น เท่าที่ผู้วิจัยได้ พบในขณะที่ลงพื้นที่ทำวิจัยนั้น พบว่าหลาย ๆ ครั้งวันที่มีการนัดประชุมประจำเดือน แม้ว่า จะนัดล่วงหน้าเป็นเดือน แต่งานที่แทรกเข้ามากะทันหัน เช่น งานศพนั้นมีหลาย ๆ ครั้ง ที่ ตรงกับวันนัดประชุมพอดี ทำให้คนที่เป็นแกนนำและเป็นผู้นำที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ ทำให้คนเข้าประชุมกันเหลือน้อยลงอย่างมาก ทั้ง ๆ ที่ปกติ ก็มีคนเข้าร่วมไม่มากอยู่แล้ว หลาย ๆ ครั้งที่ผู้ทำวิจัยเข้าไปในพื้นที่แล้ว ไปเสียเที่ยว ต้องยกเลิก การประชุมเพราะเมื่อนัดหมายแล้วมีคนที่เป็นลูกกลุ่มมาเพียงสองสามคน ส่วนหัวหน้ากลุ่ม ก็ไม่มา ผลที่ตามมาคือ เมื่อการประชุมขาดหายไปครั้งหนึ่ง ครั้งถัดไปก็จะหายไปเพิ่มขึ้น สุดท้ายก็ค่อนข้างค่อย ๆ ลดลง ๆ เรื่อย ๆ กองกำลังในการทำงานเพื่อหาทางลดการใช้สารเคมี จึงค่อย ๆ ลดลง จากห้าสิบคน เหลือสามสิบคน จากสามสิบคนก็เหลือสิบคนในที่สุด

3.3 ปัญหาการทำหน้าที่ผู้ส่งสารระหว่างบุคคลมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินชีวิต ขัดแย้งกัน

หลาย ๆ ชุมชนที่แกนนำ หรือคนสำคัญของหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน แกนนำชุมชน แม้กระทั่งคนที่เป็น อสม.เอง มีอาชีพค้าขายและสินค้าที่นำมาขายคือ สารเคมีการเกษตร เช่น ยาฆ่าหญ้า ในเมื่อคนเหล่านี้เป็นคนขายเสียเอง จึงไม่มีเหตุผล ที่คนเหล่านี้จะมาเข้าร่วมเพื่อหาแนวทางทำให้เกิดการลดใช้สารเคมีการเกษตร เพราะหากมี การลดการใช้สารเคมีการเกษตร ก็เท่ากับว่าเป็นการทำลายโอกาสในการทำมาหากินของ พวกเขา ในเมื่อการขายสารเคมีการเกษตรทำให้เกิดผลประโยชน์ ผลกำไรที่คนเหล่านี้อยากได้ พวกเขาเหล่านี้มีแต่จะโฆษณาให้คนในชุมชนมาใช้สารเคมีการเกษตรมากๆ เพื่อจะได้ขาย ในปริมาณมาก ๆ เพื่อให้เกิดผลกำไรมาก ๆ ดังนั้น กิจกรรมเพื่อการลด ละ เลิกการสารเคมี การเกษตร จึงเป็นการเดินสวนทางกันระหว่างผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน โอกาสที่จะทำให้เกิดการ ลด ละ เลิก การใช้สารเคมีการเกษตรในชุมชนนั้น จึงแทบจะเรียกได้ว่าริบหรี่จน มองไม่เห็นทางที่จะเป็นไปได้

3.4 ปัญหาความยากจนจนหาทางออกไม่ได้ของแต่ละบุคคลเป็นปัญหาเริ่มต้นที่สำคัญของการสื่อสารเพื่อลด ละ เลิกการใช้สารเคมี

ข้อสังเกตนี้เกิดจากประสบการณ์ของผู้เขียนบทความที่ครั้งหนึ่งผู้เขียนได้พูดคุยกับชาวบ้านในขณะที่กำลังดำเนินการระดมความคิดเห็นในเวทีที่ประชุมชาวบ้านอยู่นั้น ได้มีคนในชุมชนยกมือขึ้นแสดงความคิดเห็นซึ่งมีความน่าสนใจมาก เขาบอกว่า คนส่วนใหญ่จะไปลด ละ เลิกการใช้สารเคมีการเกษตรได้อย่างไรในเมื่อวิถีชีวิตนั้นสลับออกจากวงจรความยากจนไม่พ้น คือเมื่อยากจนก็จำเป็นต้องทำไร่ไถนามากในพื้นที่มาก ๆ ต้องทำให้ได้จำนวนมาก ๆ แต่แรงงานและความสามารถที่จะจ้างมีน้อย ดังนั้น จำเป็นต้องพึ่งพาการใช้ยาฆ่าหญ้าเพื่อประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่าย คนที่จะสามารถลดการใช้ยาฆ่าหญ้าได้นั้นต้องมีเงินมากพอที่จะจ้างคนตัดหญ้าแทนการฆ่าหญ้าได้ ดังนั้น เมื่อคนทั่วไปไม่สามารถก้าวพ้นวงจรความยากจนได้ จะทำอย่างไรก็หนีจากการพึ่งพายาฆ่าหญ้าไม่ได้เมื่อใช้ยาฆ่าหญ้ามามากก็ทำให้ตนเองป่วยเมื่อป่วยแล้วไม่มีเงินรักษา ก็ต้องค้นหาทางทำไร่นาให้มากขึ้นและวนกลับไปหาจุดเดิมคือ ต้องใช้ยาฆ่าหญ้า ด้วยเหตุนี้ ต่อให้คนเหล่านั้น ทราบว่ายาฆ่าหญ้ามียอันตรายร้ายแรงอย่างไร

3.5 ปัญหาเกษตรกรรายย่อยขาดการสื่อสารและไม่ได้รับการหนุนเสริมเรื่องเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง

เป็นการขาดความช่วยเหลือและขาดการติดต่อสื่อสารจากภาครัฐที่เข้าไปหาทางช่วยเหลือ มีการเข้าไปช่วยได้ในบางครั้ง เช่น มีนักวิชาการจากกระทรวงเกษตรฯ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาที่ดิน ที่ได้ส่งคนลงไปในพื้นที่ชุมชนต่างๆ เพื่อเข้าไปพาชชาวบ้านเรียนรู้การทำปุ๋ยหมักและทำน้ำหมัก หรือสารกำจัดแมลงโดยใช้วัตถุดิบตามธรรมชาติ มีการส่งเสริมการปลูกพืชแบบอินทรีย์ แต่กิจกรรมเหล่านั้น ก็เป็นไปตามโครงการที่เกิดขึ้นตามคำสั่งจากหน่วยเหนือที่มอบหมายงานกันแบบนานๆ ครั้งจึงทำครั้งหนึ่ง เมื่อหมดงานก็ไม่ได้ลงไปทำต่อเนื่อง

การสื่อสารเพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้ จึงเกิดแบบกระต่อนกระแต่นทำให้เกิดผลงานที่ฉาบฉวย พอหมดงบประมาณและหมดช่วงเวลาทำงานในพื้นที่เจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่ได้เข้าไปติดตามผลอีก แล้วย้ายไปทำกับชุมชนอื่น ไม่ได้ไปติดตามผลอย่างต่อเนื่องสิ่งที่เกิดขึ้นคือ สถิติตัวเลข ค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีการเกษตรก็ยิ่งเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลง

3.6 ปัญหาเกษตรกรรายย่อย ทนต่อสภาพความกดดันจากสภาพแวดล้อมที่มีการใช้สารเคมีไม่ไหว

จากการทำงานวิจัยของผู้เขียนบทความพบว่า มีหลายคนทีหลังจากร่วมงานวิจัยแล้วเกิดการเริ่มต้นความคิดที่ตั้งใจจะหันมาทำเกษตรอินทรีย์แต่สภาพพื้นที่ที่ทำการเกษตร

โดยรอบนั้น มีมีเพื่อนบ้านใช้ยาฆ่าหญ้า แล้วปลิวมาถูกสวนตัวเอง จึงจำเป็นต้องใช้เลิกทำ เกษตรอินทรีย์เพราะทำแล้วไม่ได้ผล เนื่องจากพืชผัก เช่น ปลูกพริกนပ်พันฯ ต้นก็ตายหมด เนื่องจากพื้นที่ข้างเคียงทำไร่อ้อยก็ใช้ยาฆ่าหญ้าหลายรอบ พอเพื่อนบ้านพ่นยาฆ่าหญ้า ละอองสารพิษก็ปลิวมาถูกพริก พริกก็ตายทันที บางคนพอคิดจะทำอินทรีย์แต่มีเพื่อน บ้านที่ปลูกข้าวแปลงติดกันก็ใช้ยาฆ่าหญ้าพ่น ก็ปลิวมาถูกข้าวในที่ตนเอง หรือบางคนทำ นาซึ่งมีพื้นที่อยู่ที่ลุ่มต่ำกว่า น้ำที่ไหลลงมาจากพื้นที่ที่อยู่ติดกันกว่าซึ่งเป็นพื้นที่ปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง ก็มียาฆ่าหญ้าไหลปะปนมาชะล้างยาฆ่าหญ้าลงมาไหลมารวมกันใน พื้นที่ทำนาจนส่งผลให้ ปลูกข้าวก็ไม่ได้ผลดี รุนแรงไปจนน้ำเป็นพิษ กุ้งหอยปูปลาตาย หมดเกลี้ยง คนทำนาก็ได้รับสารพิษ จนมีอาการแพ้พิษ ขาเปื่อย สุดท้ายสถานการณ์บีบ บังคับทำให้จำใจต้องใช้สารเคมีการเกษตรด้วย หรือล้มเลิกความคิดที่จะทำการเกษตรแบบ ปลอดภัยไปในที่สุด

3.7 ปัญหาเกษตรกรรายย่อย ขาดความมุ่งมั่นจริงจังที่จะลด ละ เลิกการใช้ สารเคมีการเกษตร

การทำเกษตรอินทรีย์นั้น เป็นสิ่งที่เห็นผลช้า ไม่ทันใจ ไม่ทันการ เพราะเกษตรกร หลายคนให้ข้อมูลว่า ในขณะที่ต้องใช้หนี้ ธกส. ซึ่งต้องทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตมากๆ ได้เงินมากๆ นั้น ทำให้ทนรอคอยการเกิดผลผลิตแบบเกษตรอินทรีย์อย่างค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไปนั้นไม่ไหว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดความลังเลเปลี่ยนแนวคิด เพราะปราศจากความยึดมั่น ในแนวทางการลดใช้สารเคมี ตลอดจนหลายคนไม่ได้อ่านข้อมูลข่าวสาร ติดตามความรู้ที่ เกี่ยวกับพิษภัยการใช้สารเคมี หรือไม่เห็นประโยชน์จากการลดใช้สารเคมี อีกอย่างคือ คน ที่จะกล้าเป็นผู้บุกเบิกเพื่อทำเสมือนเป็นบุคคลต้นแบบที่จะส่งสารว่า ปลูกผักแบบอินทรีย์ คืออย่างไร ไม่ใช้สารเคมีแล้วชีวิตคืออย่างไรนั้น แทบหาไม่ได้ ผู้เขียนบทความพบข้อมูลจาก การทำวิจัยว่า ในพื้นที่ทั้งตำบลที่มี 1,400 ครัวเรือน มีทำการเกษตรอินทรีย์จริงๆ และมุ่งมั่น อย่างจริงจังเพียงจำนวนสองราย เท่านั้น เมื่อคิดเป็นสัดส่วนแล้วถือว่าน้อยมากจนน่าตกใจ ดังนั้น ไม่น่าแปลกใจที่การรวมกลุ่มเพื่อทำเกษตรอินทรีย์จึงมีน้อยหรือไม่อยู่ในกระแส ตามไปด้วย

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเกษตรกรหลายคนที่มีการรวมตัวกันตั้งกลุ่มสมาคมที่สนับสนุน การใช้ยาฆ่าหญ้าและสารเคมีการเกษตรที่มีพิษร้ายแรง และทำตัวเป็นผู้ส่งสารเพื่อสร้างความสับสนให้สังคม โดยอ้างว่า ตัวกลุ่มของพวกตนนั้นเป็นตัวแทนของเกษตรกรส่วนใหญ่ ที่เห็นด้วยกับการใช้สารเคมีการเกษตร และสนับสนุนให้มีการขายต่อไป (ไม่มีผู้ใดทราบว่ กลุ่มสมาคมเกษตรกรเหล่านี้ มีผู้มีส่วนได้เสียผลประโยชน์อยู่เบื้องหลังการออกมาเรียกร้อง การใช้สารพิษเพื่อการเกษตรหรือไม่) การสื่อสารที่กลายเป็นกองกำลังที่ออกมาช่วยสนับสนุน บริษัทใหญ่ผู้นำเข้าสารเคมีที่มีอันตรายเช่นนี้ ทำให้เกษตรกรบางส่วนที่ไม่มีความมั่นใจที่แน่นอน

และกำลังจะล้าละล้าว่าจะไปทางไหนดี กับผู้บริโภคที่ยังไม่สืกรู้สาและไม่สนใจพิษภัยอันตรายของสารเคมีการเกษตรเช่นนี้ เกิดภาวะไขว้เขว ในการเปิดรับข่าวสาร คือไม่แน่ใจว่าอันไหนจริงอันไหนเท็จจนตัดสินใจเองไม่ได้ จนทำให้แรงกระตุ้นเพื่อมุ่งทางสังคมที่ต้องการพลังของประชาชนจำนวนมากในการลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น มีจำนวนไม่มากพอที่จะกลายเป็นพลังเจียวและเป็นแรงดันการใช้สารเคมีการเกษตร

3.8 ปัญหาการกระตุ้นเรื่องส่งสารและรับสารเรื่องโทษและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรยังมีน้อยและไม่ทั่วถึง

การเปิดรับข่าวสาร หรือเข้าถึงข่าวสารของเกษตรกรเรื่องโทษและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรนั้นยังมีน้อย มีข้อจำกัดเรื่องการได้เห็นข้อมูลข่าวสาร ขาดการระดมกำลังเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ชี้ให้เห็นอันตรายของการใช้สารเคมีการเกษตร การป้อนเรื่องข้อมูลข่าวสารที่แสดงให้เห็นโทษของการใช้สารเคมียังมีน้อยมากและหลายพื้นที่ไม่เคยมีปรากฏเลย เช่น การประชุมหมู่บ้าน การใช้หอกระจายข่าวของชุมชน การรณรงค์การทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน ไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทษและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรปรากฏอยู่เลย จากการทำงานวิจัยพบว่า การที่เคยมีข่าวสารตามหอกระจายข่าวบอกเล่าเรื่องประโยชน์ของพืชอินทรีย์และโทษของสารเคมีในช่วงทำงานวิจัยนั้น เมื่อผ่านพ้นช่วงการทำวิจัย ข่าวสารข้อมูลก็หายไป ทำให้แสดงให้เห็นว่าเมื่อขาดข่าวสาร ความกระตือรือร้นความใส่ใจในเรื่องที่เคยพูดตกลงกันไว้เกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีก็ค่อยๆ ลดน้อยถอยลงไปด้วย ปริมาณการบอกเล่าเรื่องตัวอย่าง กรณีศึกษาหรือข่าวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องลดน้อยลง การเข้าถึงการใช้สื่อที่ชี้ให้เห็นโทษและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรก็มึ้น้อยลง เมื่อการดูแลและรักษาช่องทางข้อมูลข่าวสารเรื่องดังกล่าวลดน้อยลงก็ทำให้คนระดับปัจเจกบุคคลเกิดความไม่ต่อเนื่องเกิดความไม่สนใจและลืมเลือนไปในที่สุด

จากลักษณะปัญหาการสื่อสารที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ กลายเป็นอุปสรรคเป็นอย่างมาก ในการห้ามนำเข้าและห้ามจำหน่ายสารเคมีอันตราย อุปสรรคเหล่านี้มีอยู่ทุกระดับและส่งผลต่อความพยายามที่จะลดการใช้สารเคมีการเกษตรในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้ไม่ว่าอย่างไร การที่จะทำให้เกิดการลด ละ เลิก ใช้สารเคมียังไม่มีวิ้วว่าจะประสบความสำเร็จได้

บทสรุปของการหาแนวทางแก้ไข

แนวทางการแก้ปัญหาต่างๆดังกล่าวล้วนเป็นการแก้ที่ยากจะหาทางออกได้เสมือนการพายเรือในอ่าง คือวนแต่กับปัญหาเรื่องเดิมๆ อยู่เรื่อยๆ และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ไปเรื่อยๆ หากคนในสังคมไม่ร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การที่จะสร้างทางออกเพื่อการแก้ปัญหาและสร้างกระบวนการแก้ปัญหาอย่างจริงจังนั้น หากจะทำได้จริง ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจกันทุกภาคส่วน และต้องทำไปพร้อมๆ กัน ตั้งแต่ระดับรัฐบาลไปจนระดับเกษตรกร ดังนี้

1. รัฐบาลต้องออกกฎหมายและวางมาตรการเพื่อให้หน่วยงานรัฐบาลเองที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตและนำเข้าสารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตรายจากการลดการใช้สารเคมีอย่างจริงจังและเข้มงวด อย่างที่ทำอยู่ในปัจจุบันนี้ มาถูกทางในการหาทางออกแล้ว เช่น การออกกฎหมายการห้ามนำเข้าสารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตรายสามอย่างที่กำลังเป็นข่าว แต่ที่สำคัญคือ รัฐบาลต้องหามาตรการบังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและทำทันที โดยเฉพาะกรมวิชาการเกษตร ที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ไม่ใช่คนทั้งประเทศเรียกร้องและระดมความคิดเห็นที่จะให้ยกเลิกสารเคมีที่เป็นอันตรายแต่กรมวิชาการเกษตร ผู้เป็นเจ้าของเรื่องกลับทำเป็นทองไม่รู้ร้อน และเพิกเฉย ปิดหูปิดตา ทั้งยังทำตัวเป็นจระเข้ขวางคลอง จนมาตรการที่มีความชัดเจนแล้วไม่สามารถปฏิบัติได้จริง

2. องค์กรเอกชน มูลนิธิ ที่ตั้งขึ้นมา ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ที่มีความตั้งใจที่จะคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ต้องร่วมมือกันกดดัน ร่วมแรงร่วมใจ ติดตาม และเกาะติดสถานการณ์ความคืบหน้า ความเป็นไปในการออกกฎหมาย ออกระเบียบ หรือร่างกฎหมายของรัฐบาลที่ออกมาเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับพลเมืองของประเทศ และต้องคอยจับตาดูการปฏิบัติงาน หลีกเร้น ซ่อนเงื่อน นโยบายที่แฝงด้วยเล่ห์เพทุบายของหน่วยงานบางหน่วยงาน เช่น การเตะถ่วง ประวิงเวลา หรือรอให้คนล้มที่จะแก้ไขปัญหาคาใช้สารเคมีการเกษตร และหน่วยงานต่างๆ ต้องช่วยกันประกาศ ป่าวร้อง ประท้วง หากพบเห็นความผิดปกติในการทำในสิ่งที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ยาทุนที่จะนำไปสู่การทำให้เกิดโทษและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตร

3. สื่อมวลชน ต้องร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สถานการณ์สุขภาพจากไทยและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตร สถานการณ์เรื่องความปลอดภัยในการบริโภคอาหารจากไทยและอันตราย พิษภัยจากการใช้สารเคมีการเกษตร สถานการณ์การตรวจพบสารเคมีตกค้างในอาหาร และความคืบหน้า ความเป็นไปในการห้ามใช้สารเคมีของหน่วยงานรัฐบาลอันเป็นการเกาะติดสถานการณ์อยู่อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดเป็น การกำหนดวาระข้อมูลข่าวสาร (Agenda Setting) ให้คงอยู่ในสังคม เพื่อป้องกันการลืมและเลือนหายจากความทรงจำของคนในสังคมเนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารมากมายที่ประดังเข้ามาในชีวิต จนถ้าหากสื่อมวลชนไม่ติดตามและเก็บความเคลื่อนไหวเหล่านี้ไว้ เรื่องเหล่านี้ก็จะถูกเรื่องอื่นที่เกิดขึ้นใหม่กว่าเลือนไหลมาทับถมและหายไปที่สุด

4. หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การรักษาพยาบาล และการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโศกและอันตราย พิชัยจากการใช้สารเคมีการเกษตร ต้องช่วยกันระดมผลการศึกษาและข้อมูลจากผลกระทบ ความรุนแรง ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี ทั้งสถานการณ์สิ่งแวดล้อม สถานการณ์สุขภาพ สถานการณ์เรื่องความปลอดภัยในการบริโภคอาหาร สถานการณ์การตรวจพบสารเคมีตกค้างในอาหารเป็นต้น มาเสนอผ่านสื่อมวลชนให้บ่อยครั้ง เพื่อสร้างประเด็นและชี้ให้คนในสังคมหันมาตระหนัก และหันมาร่วมมือกันกดดันให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคนในสังคมช่วยกันหันมาเรียกร้องใส่ใจที่จะรักษาสิทธิที่จะได้บริโภคผลิตผลทางการเกษตรและ อาหารปลอดภัยไปตลอดชีวิต

5. คนในสังคม ต้องช่วยกันปฏิเสธ และแสดงความไม่ยอมรับที่จะซื้อหรือบริโภคสินค้าการเกษตรที่พบข้อมูลว่ามีที่มาจากพื้นที่การเกษตรที่ไม่ปลอดภัยจากห้างร้านต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นจุดยืนของคนในสังคมว่าไม่ส่งเสริม ไม่ซื้อหาสินค้าการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และให้การสนับสนุนซื้อหาผลผลิตของผู้ผลิตที่ใส่ใจและให้ความสำคัญต่อสุขภาพผู้บริโภคเป็นสำคัญ

6. คนในสังคมมีบทบาทและมีพลังในการเป็นผู้เผยแพร่และนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อๆ กันในโลกโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social Network) ที่สามารถส่งต่อข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์ เรื่องการป้องกันโศกและอันตราย พิชัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรไปสู่คนอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น หากมีข้อมูลใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งในทางที่จะป้องกันบรรเทาโศกภัยที่จะเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัยและหากต่างคนต่างช่วยกันเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่อง ช่วยกันนำเสนอส่งต่อ (Share) ข้อมูลดังกล่าว ก็จะเป็นการกระตุ้นคนในสังคมให้ช่วยกันระดมระงับอันตรายจากการใช้สารเคมีการเกษตรได้มากขึ้น

นอกจากนี้ หากพบว่ามียุทธศาสตร์ หรือ มีการทำเกษตรที่ใดที่มีความปลอดภัย น่าชื่นชม ก็สามารถช่วยกันนำเสนอข้อมูลที่ดีงามของเกษตรกรเหล่านั้นเท่ากับ เป็นการให้กำลังใจและช่วยส่งเสริมการขายทางอ้อม ก็จะทำให้เกษตรกรที่ยังใช้สารเคมีอยู่หันมาให้ความสนใจการลด ละ เลิก การใช้สารเคมีการเกษตรและอาจจะนำไปสู่การค่อยๆ ลดการใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายให้ลดน้อยลงไปจากสังคม อันจะส่งผลดีต่อสุขภาพและลดจำนวนผู้ป่วยและลดการเสียค่าใช้จ่ายจากสาเหตุที่เกิดจากโศกและอันตราย พิชัยจากการใช้สารเคมีการเกษตรได้ ซึ่งเป็นผลดีอย่างต่อเนื่องสำหรับประเทศชาติในที่สุด

รายการอ้างอิง

- กรมวิชาการเกษตร, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร(2560) เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จากเว็บไซต์ <http://oldweb.oae.go.th/economicdata/pesticides.html>
- ไทยรัฐออนไลน์ (2561). แผ่นดินอาบสารพิษ สวนทางศาสตร์พระราชฯ เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จากเว็บไซต์ <https://www.thairath.co.th/content/1397526>
- ริติมา อรุณีพัฒน์พงศ์ (2561). ไครแบนไทยไม่แบน ‘พาราควอต’ สารกำจัดวัชพืชที่ทั่วโลกห้ามใช้ เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จากเว็บไซต์ <https://themomentum.co/paraquat-is-still-being-allowed-in-thailand/>
- ประยุทธ์ วรรณอุดม (2561). รายงานการวิจัย การพัฒนารูปแบบการสื่อสารแบบชุมชนต่อชุมชนเพื่อนำไปสู่การลด ละ เลิก การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรในเขตจังหวัดเลย
- ประยุทธ์ วรรณอุดม (2561). รายงานการวิจัย การสร้างสรรค์การสื่อสารในชุมชนเพื่อดำเนินยุทธศาสตร์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมจากการใช้สารเคมีการเกษตรในจังหวัดเลย
- ผู้จัดการออนไลน์ (2561). หมอธีระวัฒน์ จวกรัฐปิดความจริง เปิดโปงสารตกค้างใน “ผักผลไม้” 60% ล้างไม่ออก แฉแล็บรัฐตรวจได้แค่ 10% จากสารเคมี 280 ชนิด เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จากเว็บไซต์ <https://mgronline.com/qol/detail/9610000097978>
- วัชรพล แดงสุภา (2561). พาราควอต สารอันตรายที่ประเทศผู้ผลิตและทั่วโลกยังต้องแบน แต่ไทยยังปล่อยให้ใช้ต่อ เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จากเว็บไซต์ <http://www.greenpeace.org/seasia/th/news/blog1/blog/61559/>
- ศูนย์ข่าวผู้บริโภค (2560). เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561 จากเว็บไซต์ https://www.consumerthai.org/news-consumerthai/ffc-news/4045-600918_news.html
- สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า (2561). “ไบโอไทย” แจงเบื้องหลังมติด้อยตลึง โอนมติไม่แบน 3 สารพิษร้ายแรงเตรียมฟ้องศาลปกครอง-เปิดคดีศาลรัฐธรรมนูญสั่งแบน-ชดเชย. เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561. จากเว็บไซต์ [https:// thaipublica.org/2018/08/paraquat-chlorpyrifos-glyphosate-banned-20-8-2561/](https://thaipublica.org/2018/08/paraquat-chlorpyrifos-glyphosate-banned-20-8-2561/)
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2561). เข้าถึงเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2561. จากเว็บไซต์ http://www.acfs.go.th/read_news.php?id=3850&ntype=09